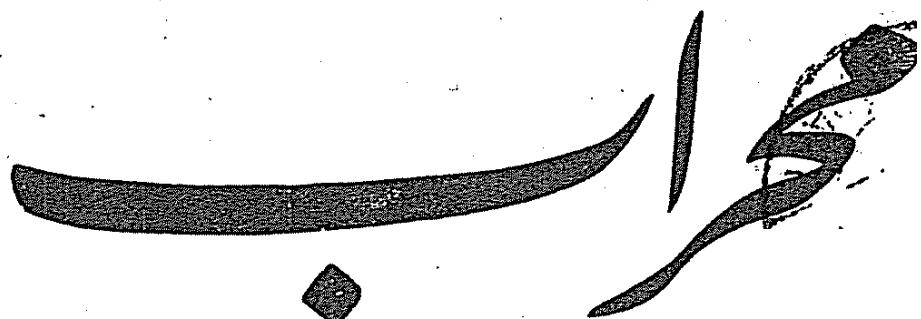

سنہ : ۱

۱۵ کانون ثانی ۱۳۴۰

صاہی : ۵

اُخْرَقِي ، اِجْتِمَاعِي ، فَلْسَفِي ، تَارِيخِي ، اِدبِي جَمْعُ عَدَدِه
شِيمَدِيلَك اوْن بَشْ كَوْنَه نَشْرٌ اوْلَوْنَور

مشهِرِ هَبَات :

۹۷۴	مدرسہ	« مصاجبہ »	محمد ایں
۹۷۵	نصر طوسینک (أربیله)	« تربیہ وی »	پروف ضبا
۹۷۶	عبدیلک حضور نده	« شعر »	نفیہہ حازم
۹۷۷	مثُل اعلا	« کلامی »	شرف الربہ
۹۷۸	ظفرک سری	« ادبی »	محمد صدقی
۹۷۹	سوکی یہ ، سودایہ دائر قطعہ لرس	« شعر »	شرف ظاظم
۹۸۰	شیخ شہاب الدین مقتول سہروردی	« فلسفی »	پروف ضبا
۹۸۱	آجیلر	« شعر »	قدیرہ حسین
۹۸۲	تخمیس	« غزل »	حسن عالی
۹۸۳	دونھلر	« تاریخی »	زادہ بروہ
۹۸۴	حی بن یقطان	« فلسفی »	مشید

مدرسه [۱]

۲

اسکیدن بلی باشی عرفان مؤسسه من مدرسہ لردی . اکر مدرسہ ده تدریسده بولونانلو اوں آلتنجی عصر دنبری «علم» دن آکلا شیلان معنای قاورامش او لسہ لر، دنیاده وجوده کلن افتابه دن خبر لری بولونسہ یدی، مکتبہ منک ایفا ایلدکلری خدمتی جو قدن کوره بیلیلر دی . حالبوکه بولیله اومادی . مدرسہ علمی خواجہ نک طبلیه بعضی کتابلری او کره نک شکلندہ تلقی ایلکدہ دوام و اصرار ایتدی . تمام اسقة ولاستیک شکلدن چیقامادی . بو یوزدن هر کون بر پارچہ دها کریله یه رک صوک زمانلرده کیحالی آلدی . نه ایچون بولیله اولدی ؟ بو جهتک تدقیقی بر اقیورز . بو کون ناصیل اولالی ؟ او فی آراشدیرمک ایسته یورز .

بر موسسه مملکتندہ بر خدمت ایفا ایده بیلیور، عینی زماندہ حرکت و تکامل ایلیورسہ حق وجودی وارد، بو شرائطی حائز بولونیان مؤسسه کنندیلکنندن اولومه محکومدر . مدرسہ لرده بو شرائطی حائز اولورسہ نافع اولاً بیلیور و یاشایابیلیور .

بناءً عليه مدرسہ لر کنندیلرینه بر ساحة اختصاص آئرمی او ساحده عصرک آکلا یابیله جھکی بر صنور تله جالیشاپی لازمدر . بو ساحه ساده جه عالی ویا بر تالی تحصیلی ویرمک اولاماڑ . چونکه مملکتندہ بو نوع تدریسانده بولونان مکتبہ من وارد . او نک خارجندہ آئری بر مؤسسه یه لزوم یوقدر . اسلامیتندہ رهبانلر اولماڈیفی ایچون بون صتف . دنی وجوده کتیرمکه خادم بر مؤسسه یه ده احتیاج کو ستریله من . قاضی و حاکم بتشدیرمک ده حقوق مدرسہ یه ده وظیفہ سیدر . اکر دارالفنون وراثت، وصایت، کبی جیانی مسائله ده

[۱] ایلک مقاله ۲ نوسروی نسخه ده در .

حاکم یتشریفه مهیورسہ بونقصان اوراده اتمام ایدلیلیدر . آونک ایچون آری بر مؤسسه یه نزوم یوقدر .

او حالده مدرسہ لرمز ایچون بر ساحه واردہ : آثارِ ماضیه و دینیه منی تدقیق ایلیه بیله جک بر زمره یتیشیرمک . بوتون تدریسات بو غایبی استهداف ایتملیدر . بو نک ایچون اوگ امراده علی العادہ بر تالی تحصیلی لازمدر . بو تحصیلی دیکر مکتبہ ناصیل و نہ یولدہ ویریورسہ مدرسہ نک یو قسمی ده عیناً او صورتله ویرمیلیدر . بو نک خارجندہ درکه اصل مدرسته نک وظیفہ سی باشلار . بو وظیفہ لا یقیله ایفا ایدلیه بیلمک ایچون ایک شرط لازمدر بری طلبہ نک آثارِ دینیه و ماضیه منی تدقیق ایده جک واسطہ یه مالک اولماںی دیکری ، بو نک غربک آکلا دینی معاواده تدقیق ایلیه بیله جک اصولارله تحجه بیز ایدلیسیدر . برنجیسی ایچون اساسی بر تالی معلومانہ مترافق عربجه فارسی واجنبی اسانی او کرہ تملیدر . ایکنچیسی ایچون غربک علمده ، بالخاصہ علوم معنویتده ، آثارِ ماضیه نک تدقیقندہ تعقیب ایتدیکی اصوله وقوف ایجاد ایدر .

مدرسہ لراک بو کونتکی حالی پتم تدقیقمه نظرآ بو ایکیسی ده تامین ایده جک ماہیتده دکلدر . بو نک سبی مدرسہ اصلاحاتنده تعقیب ایلدیکمز اصولده در . موسی کاظم افتدى مرحومک مشروطیت ابتدائندہ بعض فرعی اصلاحات تشیتلرینی بر طرفہ پیراقیرسق مدرسہ لرک تشکیلات حاضرہ سی خیری افتدى مرحومک مشیختی زماننده باسلامشدر . سقط بو اصلاحات مدرسہ تدریسائنا روحنه چکمه مش ، شکلده قالمش ساده چہ بعضی درسلرک علاوه سیله تجدد حاصل اولاً جنی ذهابنہ دو شولشدر . حالبو که مدرسہ لر مفید تدریسات محلی اولاً بیلمک ایچون اساسی بر انقلابہ محتاجدرلر .

بو انقلابک علی اولاً صرف علمی واجهه ادی آثارده سربستی تدقیق ، ثانیاً بر یوقعه ، بر اثر حقنده ویره جکمز حکمرله او نک قیمتنه تعلق ایدن حکمی تفریقدر . برنجیسنتک حصولی ایچون مدرسہ لر او نہ دنبری تعقیب ایدیلن تدریس طرزینی پیراقالیدر . شیمیدی یه قدر تدریس طرزی بعضی بویوک عالمرعنک از لرجنی طلبیه بیلدرمک شکلندہ ایدی . مدرسہ تدریسائندہ آکلامق و آکلامق یوقدر . چونکه آکلامق ایچون یالکنر روایته ، نقله دکل ، بالذات سربستی تفکر ، احتیاج واردہ ، مختلف فکر لرک نہ کی محیطی بو شخصی عواملہ انسکراف ایتدیکنی تدقیق ایجاد ایدر . بو تون بو نک مدرسہ لرک تدریس طرزینه کیرمه مشدر .

ایکنچی شرط ک تحقیقی ایچون هر اثر، هر فکر ناصل و نہ کبی عواملہ وجودہ کلشدر، سؤالیه ناقیمتی وارد رئ سؤالی آیبر ملیدر. اُرک قیمت حکمیه صورت و سبب وجودیت دار و بیریله جک حکم قاریشنجه علمی تدقیقاته امکان حاصل او لماز. حالبوکه مدرسہ لردہ قیمت ویریان شیلرک مذشانی تدقیقه لزوم کورو لمکدھدر. كذلك وجود انزدہ یری اولیان شیلرک صورت وجودی آرامق ده عبت عد ایدل کدھدر.

خلاصہ مدرسہ لر یاشای جقسہ بھمه حال مدرسہ استندہ بر انقلاب لازم در. بو انقلاب وجودہ کلدجکه حق حیائی یوقدر حق حیائی اولیان مؤسسه لری یاشامق ده کیمسه نک الده دکلدر. وونک ایچون مدرسہ باشترینه، علم اصول لرنده وجودہ کلن بو انھلاب لری، بالخاصہ بونک روح و ماهیتی بیلن آداملر کچم لیدر. باشقہ تورلو بومؤسسه لر دوام ایده من. بوملاحظات نم مدرسہ لر حقنده قناعتی خلاصہ ایده سیلر. بن نہ بر طاقم لیه رالن کبی مدرسہ نک همان فالدیر لاسنے طرف دارم، نہ محافظہ کارلز طرز نده شیمدیکی حالنده دوامی ایستیه بیلیرم. ذاتاً بو حالدہ دوامی ایستہ مکدھ بالنتیجہ زمانہ قالقماشی طلبدن جا شقہ بر نتیجہ یہ وار اماز. بن دیبورم که مدرسہ رو خنده بعض اسکی ای تربیه و عنعنه لر منی محافظہ ایتسی اعتباریه قیمتی لیدر. آثار ماضیه و دینیه منی تدقیق ایده حکی ایچون فائدہ لیدر. الوریر که شکلاً دکل، روحًا بر انقلاب و تحوله او غراسینلر. وونک ایچون مدرسہ مدرسی ایچنده بونی آکلامش اولانلری بر آزاده طوبلاسیکن، کفایت ایتمسے دیکر عالی مکتبی لرک خواجم لرندن استفادہ ایلیکن. اصولدہ، تدریس طرز نده وحدت تأمین ایلیکن. شیمدیکی کبی طلبہ نک ذہنیه ببریله باریشمائیه احتمال اولیان مختلف فکر لری صوقا جق او لورسہ کن ایکان وقاعت صاحب لری یتیش-دیرمک شویله دورسون، بحران ایچنده قالمش، یاخود عصر ک معناسی قطعیاً اکلام امامش بر طاقم دماغلرو وجودہ کتیر رسیکن. یو تحول و انقلاب مدرسہ نک طیشندن دکل، ایچندن کلیدر. اگر بو کون مدرسہ مدرسی بو تصفیہ یی ایچلر ندن یابیه حق او لورسہ یارین ایچون بو نوع مؤسسه لرک اور نادن قالقا جغته شبہه ایدیله من. دار الفنون تاریخ فلسفہ معجمی ۷